

Universitätsbibliothek Wuppertal

Sexti Julii Frontini, Viri Consularis, Quæ Exstant

Frontinus, Sextus Iulius

Amstelodami, 1661

Widmungsbrief

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1185)

V I R O.
P E R I L L U S T R I.
G E R H A R D O.
S C H A E P.

EQUITI. CORTENHOEVIAE. TOPAR-
CHÆ. AUGUSTÆ. AMSTELODA-
MENSIIUM. REIPUBLICÆ. CONSU-
LARI. AD. SERENISSIMOS. DANIAE.
AC. SUECIAE. REGES. OLIM. LE-
GATO. BATAVORUM. ACADEMIAE.
AC. GYMNASIO. CURATORI. LI-
TERARUM. OMNE. GENUS. DO-
CTO. MAGIS. DUBIUM.
AN. LITERATORUM.
OMNIUM. STU-
DIOSO.

ROBERTUS. KEUCHENIUS.

S. P. D.

 Uo altius imperatorias artes ac rerum
bellicarum gloriam intueor, Vir Illustris;
eo majorem sui venerationem ejus ex-
empla Græcis Latinisque Scriptoribus
memorata, & ab ipsa quasi prudentia & antiquitate
lucem scenerantur. Nempe vetusta solum ut miran-
da sequimur, præsentia verò secuta negligimus, aut

D E D I C A T I O.

ita, ut par est, non æstimamus. Ut jam præclara tot alia conservandis imperiis donata præteream, maximum & egregium eorum fulcrum est, belli & pacis consilium. Quicquid uspiam factò memorabile & exemplo illustre consecutum est, pro publica salute susceptum. Tot commissa læta, tristia, ambigua, bella civilia & externa, cladum ac triumphorum mutæ vices, calamitates, ambitiosa & coacta prælia, quibus antiqua sæcula fatigata sunt, non alio fini destinantur. Ac profectò quid ipsis armis illustrius est, quid imperiis utilius, quàm solertia ducum consilia & instituta? quibus ut gerenda bella muniantur, sic illa servantur. Utrumque famam populis conciliat, ac supra cæteros attollit. Quippe consiliis & astu, ut gravissimus historicorum Tacitus loquitur, res externas moliri, cum non aliud adversus validissimas gentes utilius sit; non tam in armis prudentiâ destitutis, quàm callido & justissimo dolo publicam salutem judicamus.

Ac primò quidem hostium consilia tam exploranda sunt, quàm suorum occultanda. Utroque belli status & imperium stabilitur. Providi ducis est, priusquam incipiat, consultare diu; dein maturo consilio tanto ocyus hostem aggredi, quanto longius de incepto cogitaverit. Nullus cunctationi locus dandus in eo, quod non potest laudari, nisi peractum. Nam & silentio non minus fortissimorum agmina, quàm valida vi sternuntur. Ubi de eventu sollicitudo incessit, obvelandæ sunt destinationes, nec spe aut metu divulgandæ. Illud autem prudentiæ militaris est, ea providere, quæ clam penes hostiles exercitus instruuntur, suis tandem palam da-
mnosa

D E D I C A T I O .

mnosa sunt , ni prævideantur. Non ut inevitabile
 quid definiatur (quod extra Ducem est) sed ea omnia
 animo prævideantur , quæ forsitan eventura.
 Ut non in unum, quod ignorat, sed in omnia, quæ
 scire debet, paratus sit. Ita res scilicet evenient, ut
 prævidebit; nec prævidebit aliter ac evenêre. Sic
 ex impendenti & ancipiti rerum statu fortuita, non
 quidem quæ necessaria incumbunt, exploramus.
 Maximè autem utile est, quo genere exercitus con-
 fligendum sit, antea discernere. Cum veteranis,
 ut inopinatam stragem avertas, adversus hostium
 tyronem exercitum, solâ acie decertandum esse,
 verè prudentissimi duces judicarunt. Ubi autem
 de augendo promovendoque limite velitandum est,
 ancipiti conflictu; sua tantum pro salute publicâ cu-
 stodienda sunt, & hostis præliorum successibus in-
 solens, morâ avertendus. Ita laudatissimo Fabii ex-
 emplo insidiator Hannibal, & vaferrimi Pœnorum
 eluduntur. In utroque, temperamento & pruden-
 tia opus est. Temperamento, ne in alio peccemus,
 dum alterum declinamus; prudentia, ut quid suis
 factu opus sit videamus. Qui moratur, cum res po-
 scit, jam festinat: qui festinat, cum oportet, satis
 diu moratus est. Unum illud verè Martium & im-
 peratorium: Lentè festinandum. In bello ambages
 multæ sunt & implexæ: illud arduum, varium,
 & mutationibus obnoxium. Plurimi ducum in ipso
 initio impingunt, aut, si rem bene gesserint, in
 consummanda destituuntur. Ita autem gerenda
 est, ut bellandi necessitas & utilitas exposcit. Qui-
 busvis incommodis adversorum vires infringere,
 jus & æquum suadet, salus publica flagitat. Sic in

D E D I C A T I O.

traducendo exercitu per infesta & hostibus obfessa loca, iustissimo dolo agendum est. Plurimum captivis securos exercitus communimus, & immensum agmen obsistente nullo trajicimus. Hic autem, dum vanâ specie ludificamus hostem, inopinato quo tuto consilio evadimus, & prudentiam magis quam calliditatem desideramus. Sic in militiâ versantibus agendum id quod agitur, & nisi seriò agatur, non cœpisse præstat. Ultimum est vi suâ concitatissimum, pugnare fortius, cum desperando impelleris. Eo tot validorum strategematum machinamento salva & securo, jam ad everfionem inclinans respublica sæpius evasit. Nihil in bello tam ingeniosum est, quam necessitas. Illa audendi animos addit egentibus, & formidolosos quoslibet minus degeneres ostentat. Quin eorum, quibus exsequendo incœpto, necessariis auxiliis & armis exutis deficiunt; uberrimam aliorum usû messem suppeditat. Sic destitutis navigiis constrata tabulamenta junxere, quibus elephantos transportarent; & mulierum coma pro restibus usi sunt, necessario & callido invento. In distringendo hoste bello licet ignominias ulcisci, devastare regiones ad exitium, populatione plebeis agris minus inhibita, ut ad discordiam superiorum plebs commota irritetur. Quod optimo documento & successu suo perfecit acerrimus ille Coriolanus. Et exemplum istud ad eò duces nonnullos movit, ut non veriti fuerint pari instituto id imitari. Nihil enim concitando vulgo tam validum est, quam populare damnum; dum potentiores indultu suo ab eadem sorte liberantur. Ars illa magis efficax est quam ingeniosa,

D E D I C A T I O .

fa, cui non alio remedio, quam publicandis eminentium possessionibus, ne suspecta civibus fides sit, succurritur. Nec milites aliquando minus quam cæteri plebejorum tumultuantur. Fluxa eorum fides, & periculum in singulis. Is enim habitus animorum est, ut pessimum facinus audeant pauci, plures velint, omnes patiantur. Adeò ut in perniciem ducis consurrecturi videantur, ni sanitas consilio restituatur efferatis. Non instituenda hîc quæ disciplina jubet, sed affectu & moderatione potius dissimulanda, donec animi funestorum consopiantur. Sic Manlius, Sylla, Cæsar, prudentissimi duces suorum dissidia discutere. Et quamvis initia seditionum suffocanda sint, quæ adultæ & provectæ altius vix possunt cohiberi; nihil tamen consurgente tam vasta bellua, nisi consensu & obsequente mora decernitur. Animo hîc opus est, mulcendique vulgum artes & auctoritas. Ut sine cunctatione concedantur, quæ statim tribui possunt. Tandem è medio tollendi auctores, & ut in imperio, summorum papaverum capita sunt amputanda. Eo autem allaborandum est optimo duci, ut intempestivam pugnæ postulationem inhibeat. Quippe juncta hostium insuperabilia sunt, & inconsulta suorum, magis invalida. Nec tam integri exercitus, quàm divisæ Romanorum copiæ attenuabantur. Arcenda igitur à militibus pugnandi libido, & quasi Deus ex machina adhibendus, quo flagitantes avertantur. Si parere recusant & imperium detrectant, hostium elusionibus ultrò incitantur. Quanto major æmulandi vis est, cum præcipuæ fortitudinis testimonio aut pudore coguntur, ne penes alios virtutis gloria sit!

D E D I C A T I O.

Sed jam bellum ingruit. In ipso pralio plurimum interest, quo tempore locove committas. Difficile est, ubi debellandum hostem habes, cum cœli injuria luctari. Pars autem victoriæ, illum bello locum delegisse, ubi terra & cœlum favere gerenti intelliguntur. Sæpe etiam alienam stultitiam opperiri salubre fuit, & quando hostis imprudentiâ ruat, vel ad extimas fugas prolabatur. Pravi sunt, qui contemnendis quàm cavendis hostibus meliores. Maximæ prudentiæ est, donec potiorem ad opprimendum dolum arbitreris, vim differre. Si in angustiis configendum, explicata phalanx suis impedimento est, & ad pugnandum inhabilis. Edita & proclivia faciliè ipso decursu subeuntes hostes avertunt. Quorum aciem ut turbando perumpas, tuam sic primò dirigere debes, prout adversis cohortibus officit. In eo plurimum ratio & consilium, propriæ ducis artes, valent. Ordinare, reducere, circumvenire, validissimis militibus exercitum communitate, eosdemque in dextro cornu collocare, commutare instructionis ordinem, & ad omne momentum respondere, cum necessariæ confligentium formæ sint, ita virtutibus imperatoris artes dignissimæ. In evadendo per latebras, effusos adoriri summum decus habetur, incautos aggredi, ut insidiosum, sic honorificum. Ubi autem deducendi sunt hostes, abeundi potestas & via fugæ non danda solum, sed & munienda est. Quippe fractæ vires acriores sunt; & si clausæ circumveniuntur, ex desperatione prælium redintegrant. Morientibus instare, turpium belluarum est; fugientibus hostibus, degenerum bellatorum. Quod egregio & verè regio præcepto

memo-

D E D I C A T I O.

memoriæ tradidit Epirotarum Pyrrhus. Adversa sæpius dissimulanda sunt: nam & militum animos, & maximas vires infirmant. Quare & quodam veluti naufragio, tanquam ad rupes & scopulos allisæ ple-
rorumque destinationes perduntur.

In oppugnandis urbibus subitus impetus & repentina suorum exhortatio, valida præsidia sunt. Ob-
fessi, dum nihil metuunt, sæpe inopinantes oppri-
muntur. Iis omnis cura & industria est circa curam
suorum. Igitur bonis simul & cautis imperatoribus
omnia tuta timenda sunt. In custodiis vigillum, fa-
lus & munimenta sunt oppidorum. Quare, pruden-
ter hercle, negligentiam eorum veriti, variis signis
usi sunt ostendendis; facibus imprimis, ad quarum
lumen ab oppidanis visum, dum sollicitè morantur,
par elatum est, & suspectæ noctis periculum evita-
tum. Et quamvis effecto satis hæc tuta sint, con-
suetudine tamen & per errorem sæpe propugnantes
falluntur. Si bello pares sunt, calamitate superantur;
frumentorum inopiâ, morâ, fame, cæ-
teris ærumnis, quibus fractæ vires & commeatus e-
gentes contabescunt. Quos oppugnantium robur
subigere non valet, inopia sæpe compulit ad dedi-
tionem. Clam igitur introducenda auxilia sunt,
& si aditus patet, commeatus suggerendi. Pluri-
mum autem sub specie fallendi sunt instantes, & dis-
simulanda quæ maxumè defunt. Sic extremâ jam
fame panes, frumenta, cætera residua, quibus abun-
dare videbantur, in hostem jactaverunt. Illud ta-
men quandoque commodo fuit urgentibus, ut quos
longiore obsidio fatigare non possent, permanfuro
dederentur. Alio etiam consilio urbes denudan-
tur,

D E D I C A T I O .

tur, & præfidiis vacuatæ, cum expugnari non possunt, dum alias aggrediuntur, occupantibus cessere. Quin averso flumine, cum ab aquando prohibentur, ad deditionem aut exitium compulsi sunt. Pavor exinde obsessis, & ut ad propulsandum hostem, sic sibi consulendum imbellis. Gravescentibus in dies malis amplius affecti miserrimè marcent & succumbunt. Hoc inter dura & aspera, quibus animi obsessorum suffocantur.

Hæc quasi compendia sunt artis militaris, quæ imperatorum consilia & instituta valescunt. Nunc, quæ disciplinæ propria, velut residua, expedienda sunt. Eâ enim neglectâ res adversariorum augmentur. Quod illustri ratione vidit ille Scipio, qui ad Numantiam, eandem superiorum ducum socordia collapsam denuo restauravit. Ab eo tempore renovata legibus & edictis adolevit. Adeo quidem, ut parentibus Romanis disciplina castrorum carior fuerit, quàm salus liberorum. Cavendi autem, ne nimium acerbi sint in puniendo duces, aut in indulgendo languentes. Solent enim inexorabiles in suppliciis & imperiosi, ad contumaciam & seditionem milites suos adigere. Quod Severi cognomentum quibusdam imperatoribus addidit. Et cum vires armis constare debeant, remissum & nimis indulgentem imperatorem res militaris haudquaquam admittit. Inanis est species clementiæ, cui non obstat rigor salutaris. Is usu salubris est, & misericordia melior apparet. Cujus disciplinæ cum tam illustris effectus sit, ut parva suorum manus prudenter assuefacta, innumerabiles hostium copias profligare valeat; maxi-
mè

D E D I C A T I O.

mè utilem & bello necessariam optimi duces judicabunt. Erigit eam continentia imperatorum, & æqualitate laborum accendit. Sic inter militem & ipsum nihil præter virtutem interest.

Qui de tantis exemplis, Vir Amplissime, scripserunt, atque in iis adstruendis industriam suam imprimis exercuerunt; hos inter est, quem illustri Tuo nomini tutelari decernimus, **SEXTUS JULIUS FRONTINUS**. Audendi animum facit à dignate Consularis imperii splendor, quo sub Vespasiano ille florentissimæ Romæ Præturam Urbanam gessit: Tu maximæ & Potentissimæ **BATAVORUM** Urbis, atque aded universæ Belgarum reipublicæ prudentissimo regimini admotus es: ut fas sit utrumque pari præsidio nomen inter se comparari. Non jam de præclarâ Tuâ in cruditos benevolentiam loquar, quâ literis ac industriæ mercedem condignis beneficiis persolvis, solidamque gloriam nullâ adulatione libatam, bonorum omnium suffragio accensu condecoras. Possem equidem in virtutes istas ire, munificentiam ingenuâ devotione extollere. Sed laudes has tam ægrè admittis, quam cæteri mortales lubenter audiunt. Quæ major profectò virtus est, modestiam quam ostentando commendari malle. Hinc inter curas & conatus meos admiranda gratia Tua non tam sibi locum quaerit, quam adepto gloriatur. Tum erit æstimare, quem voles extollere: mihi perpetui gloria obsequii relicta est. Nosces ex aliquo saltem ingenii monumento, humillimum, quo in Te feror, cultum. Nam mihi neque honestum silere, neque proloqui expeditum, quo voto Ampli-

plissi-

D E D I C A T I O .

plissimum nomen Tuum sanctissimâ religione ha-
ctenus coluerim ; & impostero devotissimo affe-
ctu & obsequio memorandum induxerim. Deus
Ter Optimus Maximus Te quàm diutissimè reipu-
blicæ Orbis universi supereminentissimæ, BATA-
VORUM ACADEMIÆ, Literarum ac Literato-
rum omnium voto, majore indies virtutis ac felici-
tatis incremento perennare sinat, & tandem clari-
tudine nominis in animis posterorum æternâ seram
immortalitatem duit. ARNHEMI GELRO-
RUM, anno natæ Salutis c10 Ioc LXI. Kalen-
dis Martiis.

LECTO-

HEIMBA
burgici Con
passim
optima & a
to literone
vris ferme
rassimas
Latinitate
Parisiensi,
in multis
minium edit
an usum
diti autem
Textum
vidis ranc
antidori
est, adst
ut ille ar
Lugdun
incompa
VIUS; qu
Ethim lib
orianam
scholan
ACHIM
nigra
efficit